

DONES HISTÒRIQUES A LA LLUITA FEMINISTA

LES DONES JA TENIM NOM

M PAU TRAYNER VILANOVA

*Col·lectiu de Dones en l'Església per la paritat,
Barcelona, Catalunya*

En posar-me a escriure aquestes breus ratlles sobre dones destacades de la història, m'he adonat que el sistema patriarcal comença a tenir fissures. Un sistema creat per invisibilitzar totalment la dona, no ha aconseguit el seu objectiu. Una mirada rapidíssima sobre la història coneguda i l'actualitat, ens demostra que estem en una recreació de la societat i alhora una valoració del fet femení que, sense presses però sense pausa, ha anat superant la marginació organitzada de la dona.

Tenir en compte en la narració a dones concretes per ajudar-nos a descobrir aquesta realitat de força creadora i transformadora, encara se'm fa més difícil i he pensat que només sóc capaç de fer-ho recordant aquelles que, malgrat la seva situació social, econòmica, política o religiosa, ens ajuden a comprendre la nostra societat actual, heretada de les accions d'altres antecessores que, mercès a la seva força, llibertat i decisió, ens han transmès uns valors que com torxes han fet arribar la seva llum fins a nosaltres amb exemples i fortaleces, i per això, amb real perspectiva de gènere, podem reconèixer-les i admirar-les com es mereixen. Esmentem-les:

- Les que van dedicar la seva vida a les tasques agrícoles. Sedentàries.
- Les nòmades. Matriarques com Sara, Agar, Rebeca i Raquel.

- Belles i sàvies amb poder. Cleòpatra, Hipàtia.

- Les seguidores de Jesús donant suport i demostrant la sensibilitat d'una espiritualitat de resurrecció: Magdalena, Fede.

- Les indígenes que són exemple de fidelitat i resistència, van ser el principal vehicle del mestissatge a través dels fills.

- Cal recuperar també algunes de les que ocuparen llocs destacats en la conquesta d'Amèrica.

- Les dones destacades a Amèrica Llatina i Europa que a partir de la Independència d'Amèrica del Nord i de la Revolució Francesa del segle XVIII van transformar la societat vers l'Època Contemporània.

- Segle XIX: les que, contra les lleis i costums, van accedir als estudis reservats als homes.

- Les que han estat elegides per governar una nació, demostrant una part de la injustícia del patriarcat.

- Les reconegudes seguidores de Jesús, enaltides per l'Església com a Santes.

Arribar a concretar tota la riquesa que representa la part femenina de la societat, al llarg de la història és impossible, perquè queda esbiaixada per les mateixes estratègies del patriarcat que ens ha silenciats a les dones. Ofereixo aquí només alguns noms i una pinzellada brevíssima de la seva interessant vida. Es pot ampliar i aprofundir a la xarxa.

De Mesopotàmia al Mediterrani, Molsosa, Tanit, Artemisa i Anat. La maternitat i el misteri que l'envolta van fer sorgir les Primeres Deesses que protegien la dona en la seva realitat creadora.

Revolució amb excedent productiu van ser els horts que van sorgir de la feina diària de les dones. La deessa de la festa de les collites va ser Carme. Demèter és la seva divinitat protectora de la fertilitat dels camps.

Les Matriarques esmentades a la Bíblia, nòmades, fan possible la creació i organització del poble jueu amb Sara, Rebeca i Raquel, i Agar, l'esclava que va donar el primogènit al Patriarca Abraham, Ismael, considerada la iniciadora del poble ismaelita o àrab.

Cleòpatra VII, nascuda l'any 69 aC, darrera reina de l'Antic Imperi Egipci. De gran cultura, parlava egipci, grec, hebreu, sirí, arameu i llatí. De gran habilitat política va suïcidar-se a rel de les pressions dels qui volien governar l'Imperi.

Hipàtia és la primera dona matemàtica de la que se'n té coneixement. Va escriure sobre geometria, àlgebra i astronomia i va inventar un densímetre. Va ser assassinada linxada per una turba de cristians. Molts historiadors consideren provada o molt probable la implicació de Ciril en la seva mort, si bé el debat al respecte continua obert.

En el Segon Testament cal esmentat Maria Magdalena present a tots els evangelis (Mt 28, 1-10; Mc 16, 1-9; Lc 24, 9-12; Jn 20, 11-18). També els primers anys del cristianisme, Pau esmenta Febe en la seva carta als romans (Rm 16, 1) reconeixent-la diaconessa de l'Església de Céncrees.

El segle XVI: la Malinche o Donya Marina (1502-1529), filla del cacic dels Painala, regalada com a esclava a Hernán Cortés el 1519 pel cacic Tabscoob. Va ser la intèrpret oficial. També les que en una mateixa època van realitzar activitats colonitzadores.

Isabel Barreto de Castro (1567-1612), viatgera i navegant espanyola, esposa d'Álvaro de Mendaña, almiranta de l'armada de Felip II, i la també almiranta Mencía Calderón, dona de Juan de Sanabria, qui després de la mort del seu marit va encarregar-se de l'expedició al Riu de la Plata, considerada com "la mare espanyola de l'àrea del riu de la Plata".

El segle XVII cal destacar la figura de l'escriptora Sor Juana Inés de la Cruz, nascuda ja a les noves terres de San Miguel Nepantla (1651-1695), que adquireix especial relleu en la literatura novohispana. Per la seva crítica envers monsenyors portuguesos la Inquisició va condemnar-la a només poder llegir llibres d'oracions. Poetessa, literata i feminista, fidel a la seva fe i entrega a Déu. Va morir el 1695.

El segle XVIII, Olympe de Gouges (1748-1793), pseudònim de Marie Gouze, francesa. Escriptora, dramaturga, i filòsofa política, autora de la Declaració dels Drets de la Dona i de la Ciutadana. Va morir a la guillotina.

Madame Roland, senyalada partidària de la Revolució francesa i influent membre del grup girondí. Va morir a la guillotina durant el terror.

Théroigne de Méricourt, nascuda Anne Josèphe Terwagne. Política i feminista d'origen való que va tenir un important rol en la Revolució francesa. Va militar contra l'atur o l'acapament de riqueses, que la van dur a fundar amb Pauline Léon la Societat de les republicanes revolucionàries el maig de 1793.

Etta Palm, va fundar la Societat Patriòtica i de Beneficència de les Amigues de la Veritat, primer club només de dones, per reivindicar la igualtat entre sexes juntament a Reine Audu, Marie Charpentier.

Mary Wollstonecraft va ser una filòsofa i escriptora anglesa (1759-1797). Considerada una de les grandioses figures del món modern, va escriure

novel·les, contes, assajos, tractats, un relat de viatge i un llibre de literatura infantil.

El segle XIX, les que superant les prohibicions van integrar-se al món científic, com:

Madame Curie nascuda a Polònia (1867-1934) i les que preocupades per la promoció de la dona van saber oferir-los escoles i la possibilitat d'estudiar.

Concepción Arenal (1820-1893). D'origen gallec va ser una de les primeres dones amb estudis universitaris. Visitadora de presos els anys 1863-64, va treballar sobre el dret internacional i penal.

Teresa Claramunt (1862-1931), de Sabadell, considerada la primera revolucionària espanyola del segle XIX, anarcosindicalista.

El segle XX, les que a Amèrica Llatina han sigut elegides per governar una nació: Violeta Chamorro (*1929), Presidenta de Nicaragua 1990-97. Dilma Rousseff (*1947), a Brasil, 2011-16. Michelle Bachelet (*1951), Presidenta de Xile 2006-10. Cristina Fernández de Kirchner (*1953) Presidenta d'Argentina 2007-15. És interessant de constatar el percentatge de dones a la Cambra baixa...

PREMIS NOBEL:

De 49 premis Nobel concedits a dones, 16 són premis per la Pau, 14 per Literatura, 12 per Fisiologia o Medicina, 3 de Química, 2 de Física, i 1 d'Economia. La llista dels noms i més informació la podeu trobar a Viquipèdia.

ARTISTES:

Frida Kahlo Calderón, Mèxic (1907-1954), va ser una coneguda pintora. Va donar suport al Partit Comunista.

Violeta del Carmen Parra Sandoval, Xile (1917-1967) va ser una cantautora, pintora, escultora, brodadora i ceramista xilena. En commemoració del seu natalici el 4 d'octubre va ser escollit el "Dia de la música i dels músics xilens".

Haydée Mercedes Sosa, Argentina (1935-2009) considerada la major exponent del folklore argentí. Se la coneix com La Veu d'Amèrica Llatina.

No vull pas acabar sense tenir en compte les tres úniques santes llatinoamericanes: Rosa de Lima, primera santa d'Amèrica, canonitzada el 1671. Mariana de Jesús, equatoriana, 1618-1645, nombrada "Heroïna nacional" per la seva tasca contra l'epidèmia que assolava el seu país. I Teresa dels Andes, religiosa xilena carmelita descalça. □